

A TÁRSÉRTÉKELÉS TANULÁSA, AHOGYAN AZT A FORMATÍV ÉRTÉKELÉSEK SZÖVEGEINEK A TARTALMI ÉS MINŐSÉGI JELLEMZŐI MUTATJÁK

Vígh Tibor

SZTE Neveléstudományi Intézet

Kulcsszavak: formatív értékelés; írásbeli visszajelzés; felsőoktatás

A tanulók teljesítményéről készített, részletesen kifejtett, tartalmában komplex, az oktatás céljaira reflektáló, előreutaló visszajelzések növelhetik a tanulás eredményességét (Hattie és Timperley, 2007). A tanárképzés egyik fontos célja ezért a fejlesztő értékelés megismertetése (Bárdossy és Dudás, 2009), olyan tanárok képzése, akik elkötelezettek a tanulást támogató értékelés alkalmazása iránt (8/2013. I.30. EMMI-rendelet). Kutatásunk célja tanárjelöltek társértékelő szövegeinek vizsgálata; annak megállapítása, hogy (1) milyen arányban jelennek meg az írásbeli visszajelzésekben elvárt elemek; (2) hogyan fogalmazzák meg a szövegeiket és (3) milyen tényezőkre fókuszálnak. Az elemzett szövegeket az osztatlan tanárképzésben részt vevő harmadévesek egy kutatásalapú tanítási gyakorlatra felkészítő kurzuson készítették. Kis csoportokban közösen készítettek elő és valósítottak meg két 20 perces tanítási epizódot. Az első kört közös megvitatás és olyan pedagógiai-pszichológiai problémák azonosítása követte, amelyek a kutatási feladatuk alapját adta. A társak a reflektív munkanaplóikban rögzítették a formatív értékeléseiket, melyeket anonim módon a csoport tagjai megkaptak, majd e visszajelzések és a kutatási folyamat alapján újabb tanítási epizódot mutattak be. A munkanaplók elemzésébe három csoportból 34 hallgató egyezett bele. Az első tanítást követő társértékelő szövegek elemzésekor először a szakirodalom alapján (Haines, 2004; Brown és mtsai, 2005; Stewart, 2015) határoztuk meg a kategóriákat, majd ezeket a vizsgálat kontextusához adaptáltuk. A MAXQDA tartalomelemző szoftvert alkalmaztuk. Eredményeink szerint (1) a tanárjelöltek társértékelő szövegei 40%-ban tartalmaznak megerősítést, 29%-ban kritikát és 19%-ban javaslatokat; a szövegek 8%-a vonatkozik tartalmi ismertetésre és 4%-a énközpontú megállapításokra. (2) A szövegek három csoportba sorolhatók a visszajelzés megfogalmazásának szintje szerint. Az első csoportban a hallgatók (N=13) főként egyszerű tényközlő és minősítő megállapításokat tettek. Kilenc szövegre jellemző, hogy bennük az indoklások alkalmazásával bár tükröződik a formatív értékelési szemlélet, de a javaslatok elsősorban visszautaló jellegűek. A harmadik csoportba tartozó szövegek írói (N=12) a dicséreteket és kritikákat árnyaltabban fogalmazták meg: érveltek és magyarázatot adtak; javaslataikban a tanácsadás dominál. (3) A megerősítő és a kritikai megállapítások elsősorban a tanítási epizód egy-egy tartalmi elemére fókuszálnak (főként a témaválasztásra, időkezelésre). A javaslataikat az epizód lebonyolításában érzékelt hibák kiküszöbölése érdekében fogalmazták meg, és tipikusan nem kapcsolták össze a probléma megoldását a kurzus keretében végzendő kutatási feladattal. Elemzésünk fontos tanulsága, hogy a társértékelő szövegekben a minősítő és a fejlesztő értékelési szemlélet szempontjából jelentős különbséget azonosíthatunk, ezért a tanárjelölteknek a formatív értékelés tanulásában több alkalmazási lehetőségre és segítségre van szükségük.